

'Wormbesmetting daalt meteen'

Afgelopen voorjaar liet Jan-Willem Bakker op zijn grote schapenbedrijf De Waddel in Den Burg (Texel) één van zijn slechte percelen inzaaien met een kruidenmengsel tegen wormen. Ook hij koos voor het zogeheten Saladebuffet van Pure Graze, speciaal voor zandgrond. Jan-Willem had het perceel alleen laten frezen waardoor de kosten niet al te hoog uitvielen.

Als eerste viel op dat het perceel veel meer ruwvoer opbrengt dan voorheen. De diep wortelende cichorei bijvoorbeeld doet het erg goed. Veel opvallender is het effect van de kruidentuin, zoals Jan-Willem het perceel noemt, op de maag-darmwormen. "Ik breng er steeds de lammeren naartoe als ze hoge EPG's (eieren per gram in de mest -red.) hebben. Ze lopen er een week en dan gaan ze er weer uit. Ik heb een proefje gedaan met lammeren die meer dan 1.000 EPG's hadden, een flinke besmetting dus. Na twee dagen waren ze al gezakt naar 250 tot 300. Op dat niveau hoef je ze niet te ontwormen."

Voor het eerst heeft Jan-Willem dit jaar zijn ooilammeren daardoor helemaal niet hoeven ontwormen. Alleen de ramlammeren die hij aanhoudt voor de fokkerij heeft hij een keer behandeld. "Eerder pakte ik wel drie of vier keer per jaar het drenchpistool."

De lammeren groeien ook goed op het kruidenperceel. "Ze vreten zich kogelrond. Veel beter dan op grasland." Hij denkt dat de betere groei en minder wormmiddelengebruik de kosten voor het vernieuwde perceel ruimschoots compenseren.

Het is natuurlijk wel extra werk als hij steeds lammeren naar dat perceel moet verwijderen. Maar hij heeft het graag ervoor over. "Het is een beetje een sport geworden om zonder die middelen te werken."

Natuurorganisaties, zoals Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten, waarvan Jan-Willem veel land huurt, zijn ook enthousiast over de nieuwe wei. "Laatst liepen we er met allemaal experts doorheen en dan blijken er wel dertig soorten planten te groeien. Daar zitten natuurlijk ook de oude grassen nog tussen."

De schapenhouder laat de kruiden op het perceel goed doorschieten zodat ze zichzelf uitzaaien en er weer een nieuwe generatie kan opgroeien. Daarna laat hij het goed afgrazen. De lange stengels die de schapen laten staan, gaat hij afmaaien.

Hij is zo enthousiast dat hij er nog een of twee andere percelen grasland voor wil opoffe-

JAN-WILLEM BAKKER

Plaats: Den Burg (Texel)

Bedrijf: 500 Texelaars voor fokkerij, lamsvleesproductie en melken. Huisverkoop

Website: www.dewaddel.nl

ren. "Stap voor stap komen we een eind. Je kunt schapenhouders wel adviseren dat ze schapen twee weken mogen weiden op een perceel en er dan drie maanden moeten wegblijven, maar dat moet wel kunnen. Hier is geen schoon land. Met onze kruidentuin houden we de wormbesmetting beheersbaar."

kalkrijke bodem nodig heeft om goed te groeien. In Frankrijk is de bijnaam 'sain-foin' en dat betekent 'gezond hooi'.

TANNINE

Wat doen die kruiden nou precies? Waarom zouden ze werken tegen wormen? Dat is helaas niet helemaal duidelijk, zo zegt dierenarts Glorie. "Deze planten bevatten tannine, looizuur dus. Dat zou een slijm laagje vormen aan de binnenkant van de darmwanden waardoor wormen zich moeilijk kunnen hechten. Daar zou het hem in zitten. Het probleem is dat er nog niet zo lang wetenschappelijk onderzoek wordt gedaan naar de werking van deze kruiden. Er is nog te weinig bekend."

MENGSELS

Het gebruik van deze kruiden vergt wel wat extra vakmanschap van schapenhouders. Een perceel grasland doodspuiten en inzaaien met cichorei is een optie, maar nog beter is een mengsel van cichorei met klaver of gras in te zaaien. Vooral de mix

met klaver is erg goed. De schapen groeien daarop het best en de cichorei zorgt voor de onderdrukking van de wormen. Er zijn ook kant-en-klare mengsels op de markt. Normaal gesproken gaat een kruidenwei vier jaar mee. De kosten voor deze percelen zijn al gauw hoger dan traditioneel grasland maar er staat ook wat tegenover. Glorie meldt dat steeds meer schapenhouders percelen met zulke kruidenmengsels inzaaien. "Ze proberen het uit.

Sommigen maken een apotheekwei van ze de schapen brengen als ze een flink wormbesmetting hebben. Maar die besmetting komt natuurlijk weer terug op de andere percelen komen. Toch denk ik dat je kruiden tegen wormen kunt gebruiken als onderdeel van een nieuwe aanpak. Omweiden is het best maar als je wormbesmetting omlaaggaat en je lammeren er beter op groeien, waarom zou je dan dit niet doen?" <<

Smalle weegbree

Pure Graze Saladebuffet

Bestel nu op
www.puregraze.com
of bel 0546-624005

Pure Graze®

- Kruidenrijk grasland
- Droogte resistentie
- Zeer smakelijk en gezond voor uw vee
- Kostenbesparend
- Hoge productie

PURE GRAZE ADVIES
PRODUCTS
FOODS
(G)RAZEND GEZOND!!

TOT UW DIENST!
Loïc VERVAEKE
+33 (0) 7 79 37 23 22
loic.vervaeke@beiser.be

OMHEINING VOOR SCHAPEN

VIND DE VIDEO TERUG OP WWW.BEISER.NL

- > Paneel van staalplaat voor schapen
- > Dubbele klapdeur voor schapen
- > Guillotinedeur voor lammeren (met rooster)

100% VERZINKT

VOERBAK VOOR SCHAPEN

- > Breedte: 400 mm
- > Hoogte: 100 mm
- > Lengte: 2 tot 5 m

OMKEERBOX MET WEGSCHAAL VOOR SCHAPEN

- > 100% verzinkt
- > Eenvoudig en snel in gebruik
- > Gemakkelijk te verplaatsen

-10%

100% VERZINKT

NIEUW LAMMERKOOI 6 BOX

GRAT LEVERING

www.beiser.nl De grootste landbouw-winkel in Europa

GEZOCHT: ONDERNEMENDE SCHAPENMELKER VOOR KAASBOERDERIJ WEZENSPYK OP TEXEL

Texel | Top 10 bestemming Lonely Planet | 1 uur rijden vanaf Amsterdam
20 min. met de boot | diverse basisscholen & Middelbare school VMBO – VWO

Wie zijn wij?

Al meer dan 35 jaar wordt op Kaasboerderij Wezenspyk, een voormalig melkveebedrijf, de Echte Texelse Boerenkaas gemaakt. Ook vindt er de productie van de traditionele Texelse Schapenkaas en Geitenkaas plaats. Wezenspyk is een toeristische bezoekboerderij met rondleidingen, een boerderijwinkel, een Kaascafé en een professionele boerenkaasmakerij.

Wat zoeken wij?

Wij zijn op zoek naar een ondernemende schapenmelker voor het gezamenlijk opzetten van een schapenmelkerij voor de productie van Texelse Schapenkaas.

- Een melker die een schapenhouderij met ongeveer 200 schapen zelfstandig kan runnen
- Een 'schapen-mens' in hart en nieren
- Collegialiteit
- Goede contactuele eigenschappen
- Een ondernemend type met een groot verantwoordelijkheidsgevoel
- Iemand met kennis van wet- en regelgeving omtrent landbouw en hygiëne.

Wat bieden wij?

- De gelegenheid om met een grote mate van vrijheid een melkschapenhouderij te runnen
- Een woning op de Kaasboerderij (gedeelte van een stolpboerderij)
- Een resultaat afhankelijke beloning
- Een jonge en enthousiaste werkomgeving

Geïnteresseerd?

Stuur je cv en motivatie naar info@wezenspyk.nl

WWW.WEZENSPYK.NL

'Dit werkt heel goed'

Patrick Haccou uit het Gelderse Vorden heeft twee jaar geleden een van zijn percelen laten inzaaien met het kruidenmengsel Saladebuffet van Pure Graze. Hij weidt de lammeren erop na spenen. De dieren blijken het stukken beter erop te doen dan toen hij ze in een traditionele wei zette. "Op dat verse gras met veel eiwit hebben Suffolks meteen enorme diarree. Nu gaat de overgang heel goed."

In het verleden ontwormde hij de dieren meteen als ze buiten kwamen. Ze hadden altijd heel snel hoge aantallen wormeitjes in de mest. Op het kruidenperceel hebben ze tot juni/juli totaal geen last van maag-darmwormen. Pas in die periode moest Patrick ze een keer behandelen en begin september nog een keer. Veel minder vaak dan vroeger. "De lammeren zijn veel vitaler en robuuster. Hun weerstand is groter. Bovendien is de voederwaarde van het perceel in juli erg hoog. Gras groeit dan slechter door de droogte. Dit zijn diepwortelende gewassen."

Hij geeft de lammeren steeds een deel van het perceel, zogeheten 'stripgrazing'. Ook weidt hij ze om naar een perceel met bladkool en een hybride koolsoort. Dat perceel is er niet voor onderdrukking van de wormbesmetting maar vooral om de lammeren extra hard te laten groeien. Het derde perceel bij huis is gewoon grasland waar de lammeren ook op worden geweid.

Patrick zou wel meer percelen met kruidenmengsels willen maar zegt dat zijn ruwvoeringwinning dan niet optimaal is. "Er zit veel blad in het kuilvoer. De consistentie is anders. Dat blad verpulvert na inkuilen." Hij hikt ook tegen de kosten aan. Het zaaizaad kost een paar honderd euro per hectare en het perceel moet helemaal worden omgezet.

Uit mestmonsters, die Patrick het eerste jaar trouw maandelijks liet onderzoeken, bleek dat de lammeren vrijwel geen problemen hadden met wormen. Daardoor vertrouwt hij de situatie nu en heeft hij nog slechts één keer mest opgestuurd. Het resultaat: geen problemen. "Dit is echt interessant", zegt de Suffolkfokker.

PATRICK HACCOU

Plaats: Vorden (Gld.)

Schapen: fokbedrijf met 25 Suffolkoien

Website: www.suffolks.nl

"We zijn met oud nieuws bezig", zegt dierenarts Frank Glorie uit Winterswijk. Hij is pleitbezorger van kruiden tegen wormen. "Chemische bestrijding heeft de oude waardevolle aanpak met kruiden op de achtergrond gedrukt." Dat juist een dierenarts dit zegt, is wel heel frappant. De verkoop van wormmiddelen is jarenlang kassa geweest voor dierenartsen. Toch noemt ook Glorie chemische wormbestrijding een doodlopende weg. "We lopen vast. Schapenhouders moeten steeds vaker ontwormen. Dat is veel werk en de kosten zijn hoog. En er is nog iets wat veel mensen niet willen zien: die wormmiddelen doden ook nuttige bodemorganismen. Willen we dat wel?" Glorie zegt dat kruiden niet alleen ervoor zorgen dat schapen minder last hebben van wormen, lammeren blijken er ook nog eens goed op te groeien. Ongetwijfeld heeft het één met het ander te maken: minder last van wormen geeft betere groei. Uit Nieuw-Zeelands onderzoek (te vinden op www.grassland.org.nz) blijkt dat een mix van weegbree, een kruid dat wormen weert, met klaver betere groei geeft dan gras.

Glorie noemt nog een voordeel van die 'nieuwe' vegetatie. "Antiwormplanten

wortelen diep. Daardoor heb je zelfs na een droge periode volop gewas. Met deze kruiden kun je dus beter inspelen op klimaatschommelingen."

CICHOREI, ESPARCETTE EN WEEGBREE

Over welke kruiden hebben we het eigenlijk? Weegbree is al genoemd. In Nieuw-Zeeland is onderzoek gedaan met de smalle weegbree *Plantago lanceolata*. Dat is de gewone wilde variant. Maar er is inmiddels ook een speciaal voor de veehouderij gekweekte vorm, de weegbree

cultivar, die minder dan het wilde broertje de neiging heeft een bladrozet op de grond te vormen.

Het bekendste kruid is cichorei. Het is een diepwortelende plant die flink kan uitgroeien. De schapen moeten daarom regelmatig ervan vreten, anders vormt de plant lange stengels waarvoor ook schapen de neus ophalen. Toch is te intensief begrazen van cichorei ook niet goed want dan vreten de schapen de groeikern eruit. De derde in het rijtje kruiden is esparcette. Een vlinderbloemige die wel een

Cichorei (het breedbladige gewas) in een schapenwei

Esparcette

Kruiden weren wormen

Tientallen jaren werkten wormmiddelen perfect. Ze doodden maag-darmwormen in alle levensstadia. Maar de wormen blijken steeds weerbaarder tegen die chemische middelen. Wormbestrijding zal anders moeten. Omweiden is een uitstekende methode. Maar er is er nog één: schapen weiden op kruiden die wormen weren.

Schapen in een kruidenwei

Het was altijd zo gemakkelijk om de wei in. Elke zes weken werden de schapen behandelen tegen wormen. Toen konden er weer goed tegen. Tientallen jaren was dit de normaalste zaak van de wereld. Maar helaas gaat deze methode steeds meer schuiven. Chemische middelen werken niet goed meer. Het probleem is echt ernstig. Maag-darmwormen blijken minder tijd nodig om resistent te worden tegen wormmiddelen dan de ontwikkeling van nieuwe middelen duurt.

Afgelopen zomer bleek de ernst van de situatie eens te meer uit de melkproductie van de melksterfte door de rode leibmaagworm (*monchus contortus*). Dat was erg veel.

Wormbestrijding moet anders. De vanzelfsprekendheid dat zes weken de lammeren eveneens wormvrij is voorbij. Schapenhouders krijgen nu te zien dat ze schapen pas weer wormvrij later mogen terugbrengen op de wei. Het is de levenscyclus van maag-darmwormen die te doorbreken. Ze leren zelfs te overleven op microscopen wormeitjes te herkennen zodat ze zelf kunnen zien of het schape besmet zijn of niet. Wetenschappers zoeken naar de genetische aanleg van schapen voor wormen, in de hoop dat schapen te kunnen gaan fokken.

OEROUDE METHODE

Een aantal schapenhouders zoeken naar een oeroude methode: schapen weiden op weilanden met kruiden die maag-darmwormen weren. Niet dat schapen wormvrij worden door die kruiden, maar de wormdruk daalt zeer zeker door de combinatie met omweiden, de natuurlijke ongevoeligheid en alleen nog maar in noodzaak wormmiddelen gebruiken. Deze kruiden beslist een intermedie onderdeel van de nieuwe aanpak tegen maag-darmwormen.